

Káló, a cigánylegény

KönyvtárMozi foglalkozás 3-4. osztályosoknak

Idő: 45 perc

Szükséges eszközök:

Szécsi Magda könyvei

Szécsi Magda és Orsós Teréz képei

Szereplőkártyák

Közmondáskártyák

képkirakó, 5 db

Cél: A cigány kultúra megismertetése, elfogadtatása a gyerekekkel

1. Játék: Hideg szelek fújnak külső tulajdonságokkal (székfoglaló játék): A gyerekek körben ülnek, középen áll egy játékos. A középen álló azt mondja: Hideg szelek fújnak a barna hajúakra. A barna hajúak ekkor felállnak és új széket keresnek maguknak, közben a középen álló játékos is megpróbál leülni. Akinek nem jut szék, az marad középen. Külső tulajdonságokkal játsszuk. Szabály: nem lehet szomszédos székre ülni.
2. Szécsi Magda (az ő meséje alapján készült a mesefilm, amit megnézünk) és könyveinek bemutatása: Négyéves korától tizennyolc éves koráig állami gondozásban nevelkedett. Általános iskoláit Zircen, Balatonkenesén, Sopronban végezte. Más lehetőség híján egy évig a győri Dísznövénykertész Szakmunkásképzőbe járt, majd munka mellett Egészségügyi Szakközépiskolát végzett Budapesten. Az Egészségügyi Főiskolát a korabeli lengyel-magyar oktatási csereprogram keretében Varsóban végezte Török János támogatásával. Az egészségügyben két évet dolgozott, majd két évig Forancsics Lilla keramikus mellett fazekasságot tanult. Az 1980-as évek közepe felé kezdett rendszeresen rajzolni és írni. Tollrajzokat készített és meséi jelentek meg. Expresszív, stilizált látásmódja, teremtő fantáziája és erős kompozícióteremtő képessége emelte őt különösebb előtanulmányok nélkül a profi képzőművészek szintjére. Az 1990-es évek elejétől rendszeresen jelentek meg illusztrációi cigány lapokban és más folyóiratokban. Az 1990-es évek végétől már olajjal fest és számos könyvet illusztrál, s az irodalomban a mesék mellett versekkel, novellákkal, elbeszélésekkel, kisregényekkel jelentkezik. 1988 óta szabadfoglalkozású művész, tűzzománcait, grafikáit, festményeit egyéni és csoportos kiállításokon méretteti meg. Szerepelnek képei a Roma Parlament állandó kiállításán, valamint a Magyar Művelődési Intézet gyűjteményében. Szinte valamennyi rajzában,

grafikájában arcokat, alakokat mutat be, a szomorúságot, az örömet, a vágyat, a félelmet, az erős jellemet, stb. mind meg tudja jeleníteni színekkel, mintákkal, szimbólumokkal (leggyakoribb a kígyó).

3. Orsós Teréz (az ő képeit használták fel a film készítésekor) bemutatása: Beás cigány családban született, tizenöten voltak testvérek, apja bányász volt, anyja a gyermekeket nevelte. Rajztanárnője, Koltai Magdolna fedezte fel Orsós Teréz rajz tehetségét, tanította és biztatta a rajzolásra és a festésre. Hamarosan annyi munkája lett, hogy Pécsen önálló gyermekrajz kiállítása volt, majd a gyermekrajz kategóriában Koltai Magdolna több tanítványával együtt Orsós Teréz is részt vett országos- és világversenyeken, s nyert első helyezéseket is. Korán férjhez ment, gyermekeket szült, de a család és a munka mellett is folyamatosan szakkörökben gyarapította képzőművészeti ismereteit, s befejezte iskoláit. 1975-től maga is cigány gyermekek számára rajzszakkört vezetett a kökönyösi általános iskolában. 1977-től egyedül nevelte gyermekeit, később újra visszajött a férje, majd újra férjhezment, hat gyermek édesanyja. 1992-ben munkanélkülivé vált, de a festést soha nem hagyta abba. 1977-ben Komlón nyílt egyéni kiállítása, 1979-ben az Autodidakta Cigány Képzőművészek I. országos kiállításának egyik szereplője, 1981-ben felvették a Képzőművészeti Alap tagjai sorába. A festőnő nagy élménye volt, amikor 1989-ben, életében először családjával együtt elmehetett nyaralni a Visegrádi Alkotóházba. 1990 óta rendszeres résztvevője a Cigány Ház által szervezett alkotótáboroknak és kiállításoknak. Igazi naiv festő, főleg életképeket rajzol és fest, s mindeközben tudatosan megfigyeli és megfesti a cigányság hagyományos életformáját, s szokásait, a kosárfonó férfit, a gombászó asszonyokat, a vízhordó lányokat, a piacozást, a vándorlást, az Alkotótáborban festő művészeket, a cigány emberek vágyait, álmait. Néprajzi szempontból is jelentősek alkotásai. Külföldi kiállításokra (Ausztria, Csehország, Szlovákia, Stuttgart, Genf, Graz, London, Szlovákia, Franciaország, Olaszország) is kértek tőle képeket, rajzait képeslapokon sokszorosították, illusztrálta a Cigány bibliát és a Cigány bölcsődalt. 2007-ben Pekingben a magyarországi cigányok képzőművészeti kiállításán Orsós Teréz képei is szerepeltek, nyilvánvaló, hogy a cigány naiv festészet közelebbi rokonságot mutat a hagyományos kínai festészettel, mint a 20. század második felének magyar avantgárd képzőművészete. Így kerülhetett sor egy olyan reprezentatív kiállításra magyar cigány művészek alkotásaiból, amelyen korábban még Magyarországon sem volt. A 2009-es Cigány festészet című albumban megjelentették Orsós Teréz életrajzát és tizenkét olajfestményét. 2010-ben az Amerikai Egyesült Államok legnagyobb városába, New Yorkba is eljutottak képei.
4. Vetítés
5. A film feldolgozása:
  - A) Honnan tudjuk, hogy cigány meséről van szó? – Színek, zene, szóhasználat
  - B) Melyik tulajdonság kire jellemző?
    - tüzes szemű - Káló
    - jóképpű - Káló
    - kékszemű – Zurdána, Hínárhajú boszorkány
    - szerelmes – Káló, Gilze

szép – Gilze, Káló, Hínárhajú boszorkány, Zurdána

hűséges - Gilze

bátor - Káló

gonosz – Beriza Biza

bűbájos – Hínárhajú boszorkány, Zurdána

almaarcú - Gilze

durcás - Zurdána

C) Melyik közmondás illik a meséhez?

Sok lúd disznót győz.

Nem mind arany, ami fénylik.

Nézd meg az anyját, vedd el a lányát.

6. Képkirakó – 4 fős csapatokban Orsós Teréz és Szécsi Magda képeiből, közben a Parno Graszt (a film zenéjét ők készítették) zenéje szól.

Orsós Teréz: Cigányhegedűs

Orsós Teréz: Menyasszony

Orsós Teréz: Találkozás a boszorkánnyal

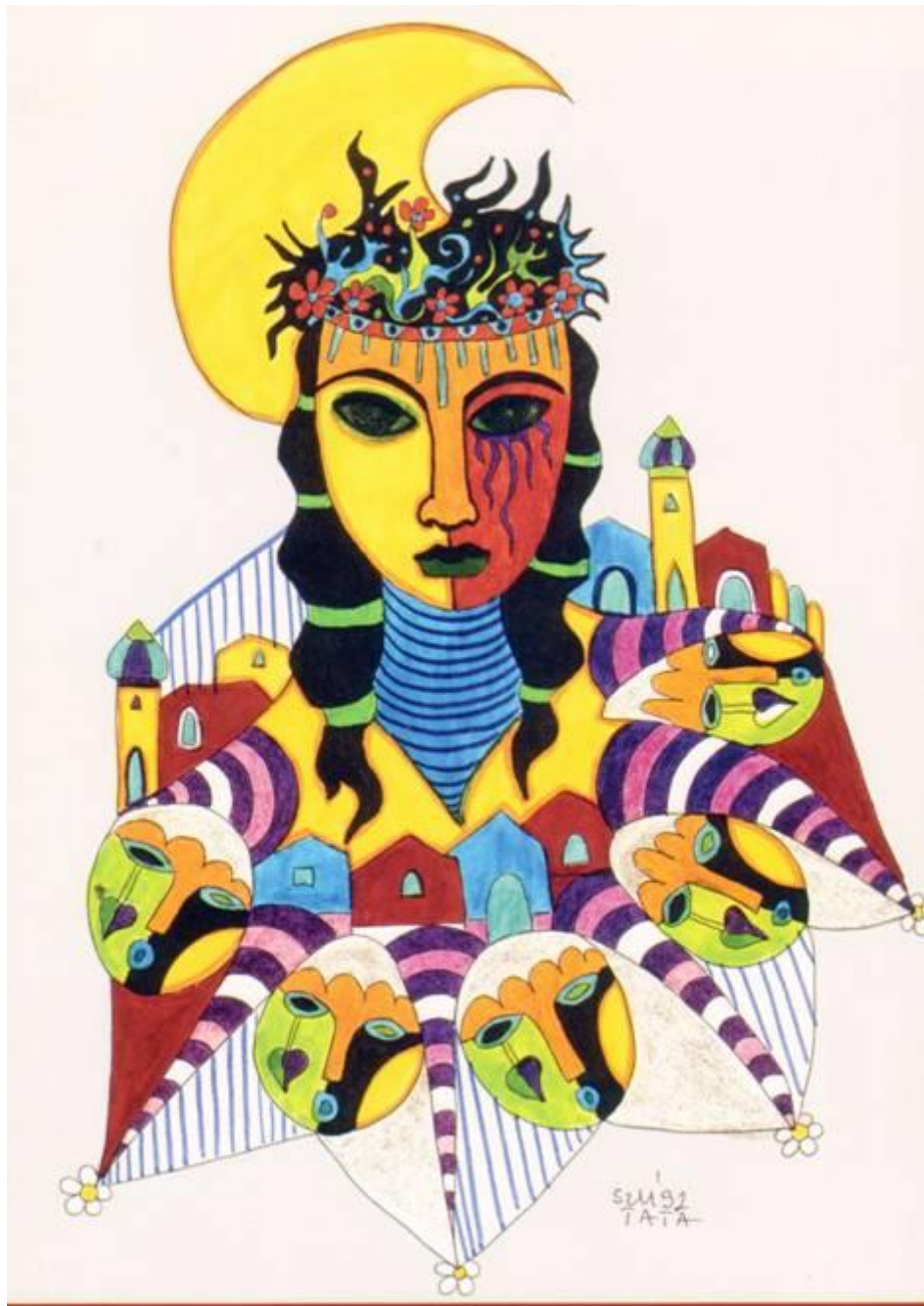
Orsós Teréz: Teknővájó

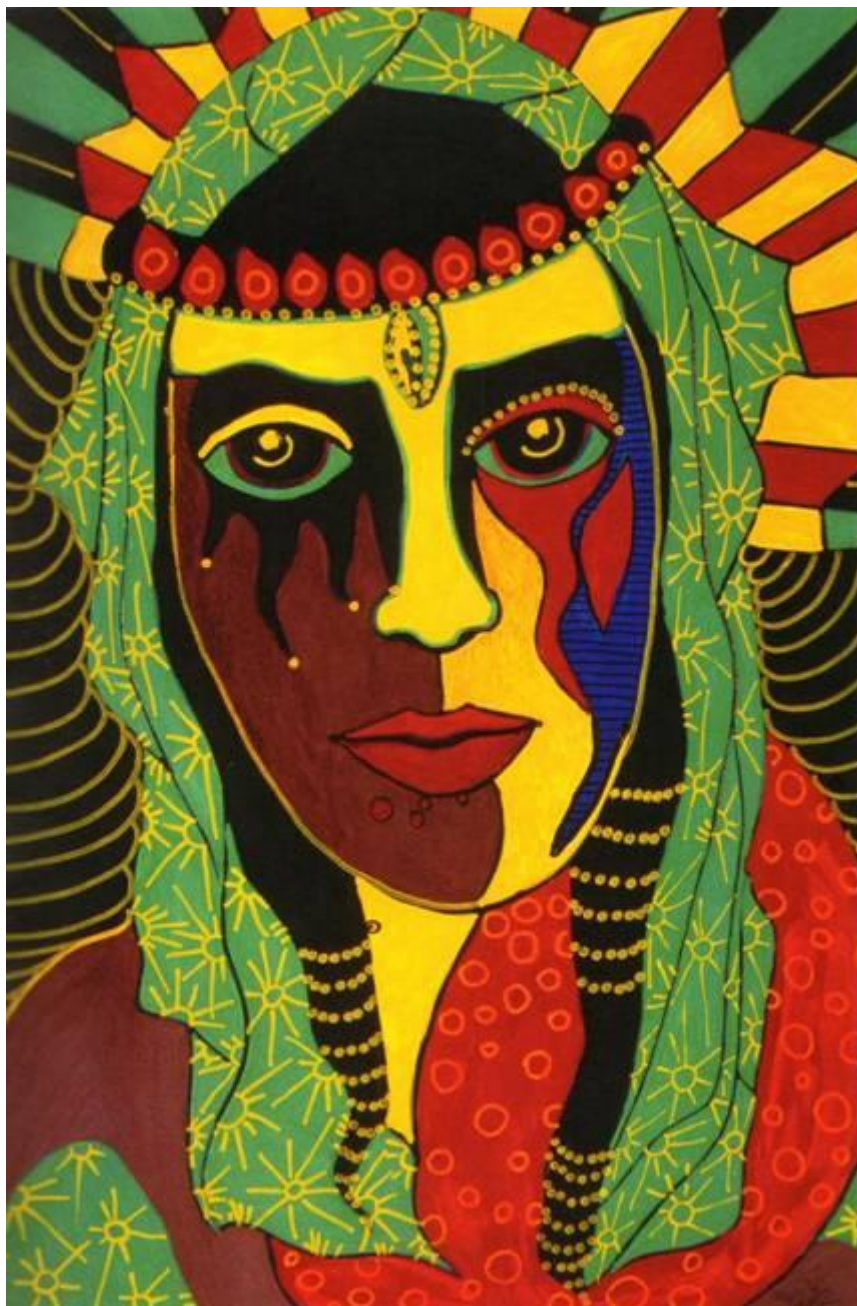

Szécsi Magda: Harlekin

Szécsi Magda: Holdudvar

Szécsi Magda: Judith

Szécsi Magda: Kígyólány

Káló

Zurdána

Hínárhajú boszorkány

Gilze

Beriza

Biza

Sok lúd
disznót győz.

Nem mind
arany, ami
fénylik.

Nézd meg az
anyját, vedd
el a lányát.